

mint az azt kiegészítő egyéb törvények (1888: XII. t.-c. 10. §., 1909: II. t.-c. 48. §., 1915: XIX. t.-c. 14. §., 1921: III. t.-c. 11. §., 1921: XLIX. t.-c. 33. §., 1922: XXVI. t.-c. 5. §., 1925: X. t.-c. 15. §., 1930: II. t.-c. 6. §.) alá eső büntetendő cselekmények,

4. külföldi által külföldön elkövetett egyéb bűncselekmények a Btk. 9. §-ában említett további előfeltételek fennforgása mellett (kiadatásnak helye nincs és az igazságügyminiszter a bűnvádi eljárás megindítását elrendeli).

A releváns szempontok tehát: az elkövetés helye, az állampolgárság és a cselekmény jellege. A jurisdictió magyar állampolgárral szemben tágabb, mint külföldivel szemben, politikai bűncselekményekre — értve ez alatt a fenti 3. pontban említeteket, — tágabb, mint közönséges bűncselekményekre.

A Bp. illetékességi szabályai, különösen a 16. és 25. §-ok, megfelelően gondoskodnak arról, hogy a magyar bíróság jurisdictiója alá tartozó bűncselekmények mindegyikének meglegyen a maga illetékes bírósága.

A jurisdictió negatív szabályait, tehát azokat, amelyek különben a magyar bíróság joghatósága alá tartozó cselekményeket onnan kivessznek (területenkivülség, mentelmi jog), ezúttal elég megemlíteni, mert hiszen a jelen sorok célja nem a téma teljes feldolgozása, hanem csak annak illusztrálása, hogy a joghatóság fogalma az anyagnak könnyebb és logikusabb áttekinthetőségét biztosítja a kriminalisztikában is. Szerintem ugyanis nem anyagi jogi szabályokat, nem a büntetendőség előfeltételeit tárgyalják a Btk. idézett szakaszai, mert az a bűncselekmény, amely a mi jogunk szerint büntetendő lenne ugyan, de valamely okból nem tartozik magyar büntető bíróság joghatósága alá, az avval még nem veszítette el büntetendő jellegét, csak az eljárásjogi, a perelőfeltételek hiányoznak ahhoz, hogy a felett a magyar büntető bíróság ítéelkezdhessék. A jurisdictió tehát a büntető perjog és nem az anyagi büntetőjog körébe való.

Dr. Vági József.

Érdekelsőség és érdekarányosság a vállalkozói szerződésnél.
Felperes az alperesekkel ingatlanok eldarabolása és értékesítése iránt kötött szerződést, nyilván az 1929. évet megelőző időben. Alperesek a szerződést felmondották. A Kúria annak megállapítása után, hogy a köztapasztalat szerint az ingatlanok forgalmi értéke az 1929. év óta állandóan és fokozatosan csökkent és így az ingatlanok eldarabolása és értékesítése iránt kötött szerződés az alperesi érdekeknek megfelelően nem lett volna keresztülvihető, az alperesek a szerződés további fenntartását céljátévesztettnek tarthatták, ebből kifolyóan az alpereseknek joguk volt a szerződést felmondással megszüntetni és a felperestől a még el nem készített munkára nézve a megbízást visszavonni. Egyben azonban a felmondás jogosságának kimondása mellett a Kúria a P. VI. 876/1932. sz. határozatával a táblai ítéletet feloldotta és kimondotta, hogy a fentközölt tényállás esetén az anyagi jog szerint a munkavállalkozót nem az

egész kikötött eljárás, hanem a felmondásig a munka előállítása érdekében kifejtett tevékenységért a díj arányos része és az ebben benn nem foglalt kiadás megtérítése illeti meg. Arra, hogy a vállalkozó a munka előállításában késedelmes lett volna a határozat semmiféle utalást nem tartalmaz és így nyilvánvaló, hogy késedelem a vállalkozót nem is terhelte. A kúriai határozat szövegezése („a szerződés célját veszítette”) az érdekmúlás kategóriájára utal. Noha az érdekmúlást szerződéses kötelezettség felbontására a jog elismeri, egymagában az érdekmúlás ezzel a joghatással nem járhat, hanem csak az ellenfél késedelme nyitja meg az érdekmúlás alapján a jogviszony felbontásának lehetőségét. Aki közelgő esküvőjére frakkot rendi meghatározott időre, a kikötött teljesítési idő letelte előtt nem állhat el az ügylettől, bár a jegyesség felbontása és az esküvő elmaradása folytán a frakk leszállítása a vőlegényre érdekét veszítette. De joga van az elállásra érdekmúlás címén akkor, ha a teljesítési idő bekövetkezése a szabót késedelemben találja. Az érdekmúlás joghatásának a késedelemhez való kapcsoltságáról Grosschmid világosan fejti ki ezt az álláspontot (Fejezetek, II. k. 146—148. l.) és a szerződések kötelező erejének biztosítása érdekében ez az álláspont így is szükséges, mert hiszen az ellenfél sem tehető ki az ellenfél változott érdekbeli helyzetéből reája átháruló esélyeknek. Az MMT-nek a vállalkozási szerződésről szóló fejezete a hiány kijavítása körüli késedelem esetére az ügylet felbontására ad jogot a megrendelőnek, „ha a kijavítás a megrendelőre *érdekét veszítette*” (1586. §.), vagyis a megrendelő oldalán érdekmúlás következett be. Az érdekmúlás azonban itt is csak késedelem esetén ad jogot a felbontásra. Amikor tehát az említett határozat a vállalkozó késedelmének említése nélkül ad jogot az ügylet céljavesztettsége címén a felbontásra, ennek a határozatnak az alátámasztására az érdekmúlás körül kialakult jogelvek alapul nem szolgálhatnak. Ha a Kúria mégis jogot ad a megrendelőnek a szerződés felbontására, úgy ezzel a megrendelő javára annak érdekelsőségét ismeri el és honorálja az érdekmúlás címén különben őt meg nem illető felmondási joggal. Az érdekelsőségnak ez az elismerése az MMT kifejezett rendelkezésével nem volna alátámasztható, mégis úgy érezzük, hogy céljavesztett munkálatok átvételi kötelezettségét fenntartani méltánytalan volna. Különösen áll ez az oly szerződéseknél, mint amilyenek példája a jelen eset is, a részünkről „huzamos szerződésnek” nevezett szerződés fajtánál. A huzamos szerződések az érdekeltolódások iránt nagyobb fogékonyságot mutatnak és amíg az egyszerűbb, vagy rövidebb lebonyolítású szerződéseknél a pacta sunt servanda elve a beállott érdekeltolódás dacára szigorúbban érvényesül és a felet bennemarasztja a kötelezettségben, addig a huzamos szerződéseknél — tételes rendelkezések is a clausula

rebus sic stantibus elvének töredékszerű alkalmazását mutatják és az érdekváltozást, illetve az érdek megszűnését a kötelezettség lazításával, vagy feloldásával liquidálják.

Amikor azonban a jog az érdekelsőség címén valamelyik félnek oltalmat nyújt, ez aligha történhetik meg anélkül, hogy az a másik félnek rovására ne essék. Ez a másik fél pedig rendszerint ártatlanul jut ahhoz, hogy az ő rovására kapjon a másik fél érdeke a *ius strictum*on nem alapuló oltalmat.

Az érdekhelyzetnek mindakét fél oldaláról való szemlélete megkívánja tehát, hogy ha már a jog az érdekelsőség gondolata alapján az egyik félnek oltalmat nyújt, úgy a másik fél érdekei se homályosíttassanak el teljesen. Előáll tehát az a helyzet, amely oly megoldást sürget, hogy a jogi oltalom mindakét félnek a saját érdeke arányában nyujtassék: — az érdekarányos jogvédelem esete. A kúriai határozat ennek a helyzetnek is eleget tesz, amikor egyrészt a megrendelő érdekét a felmondási jog megadásával védi, de ugyanakkor a vállalkozónak is megadja a díj arányos részére és az ebben nem foglalt kiadások megtérítése iránti igényt. A vállalkozónak ily terjedelemben megadott jogot az MMT 1591. és 1592. §-ai is az ott adott esetekre kifejezetten elismerik és az ítélet szövegezése az MMT szövegezését veszi át. Az ítélet azonban e vonatkozásban sem támaszkodhatik az MMT-re, mert a most felhozott §-ok nem az ítéletbeli tényállás esetére állítják fel a szabályt.

Az ítéletnek itt adott kommentálása természetesen magában az ítéletben kifejezésre sem jut. Az ítélkezésnek ez az egészséges szelleme, amely benne kifejezésre jut és amely az élet gyakorlati szempontjait akarja kielégíteni, nem is tűri meg a nem ezen egy esetből, hanem a jogélet széles területéről derivált elméleti okfejtésre való utalást.

Ezekre az általánosabb elméleti elvekre ugyanaz áll, mint amit a korábbi francia jelmondat Elzász elvesztésére mondott: „Toujours y penser, jamais y parler.” A magunk részéről azért is örömmel látjuk a döntést, mert az érdekelsőség nyomában járó érdekarányosságnak egyik tiszta gyakorlati esete. *B. S.*

Kamatsorozás ingatlan árverés esetén. Az esetek típusa szerint három telekkönyvi bejegyzés van. 1. Keretbiztosítéki zálogjog a tőke, annak évi 8% kamata, késedelem esetén a maximális késedelmi kártérítés és egy további keret mint többletkamat és költségbiztosíték erejéig. 2. Biztosítási végrehajtás. 3. Kielégítési végrehajtás. A két utóbbinál a bejegyzésben hivatkozás történik az ügyleti zálogjogra.

II. Nem vitás, hogy a tőke kielégítési rangsora az 1/. alatti ügyleti zálogjog.

Ugyancsak nem vitás az, hogy ugyanebben a rangsorban kell kielégíteni a Jt. 54. §-nak 2/. pontja értelmében az árverés